

UPPSALA
UNIVERSITET

MEDFARM 2021/959

Självvärdering

Helt fristående kurser och uppdrags-
utbildning vid farmaceutiska fakulteten

Behandlad i Kommittén för utbildning på grundnivå och avancerad
nivå vid farmaceutiska fakulteten 2022-04-07

Innehållsförteckning

Inledning	4
Självvärdering av helt fristående kurser och uppdragsutbildning	4
Fristående kurser	5
1. Helt fristående kurser under vår- och höstterminer	5
2. Sommarkurser Campus Gotland	6
3. Helt fristående projektkurser på avancerad nivå	6
Tabell 1: Helt fristående kurser vid Farmaceutiska fakulteten	7
Tabell 2: Översikt genomströmning av studenter på helt fristående kurser vid Farmaceutiska fakulteten 2019-2021.	8
Uppdragsutbildning	9
Tabell 3: Genomströmning studenter på uppdragsutbildningar under utlysta terminer.	11
Självvärdering utifrån de 11 aspekterna	12
Aspekt nr 1: Att utbildningarna når målen i högskolelagen och högskoleförordningen (examensordningen) och utbildningsspecifika mål, dvs. att de faktiska studieresultaten motsvarar de förväntade studieresultaten.	12
Aspekt nr 2: Att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig grund samt beprövad erfarenhet.	13
Aspekt nr 3: Att undervisningen sätter studenters lärande i centrum.	14
Aspekt nr 4: Att målen examineras på ett ändamålsenligt och rättssäkert sätt och att progression säkerställs.	14
Aspekt nr 5: Att verksamma i utbildningen har aktuell ämnesmässig och högskolepedagogisk/ämnesdidaktisk kompetens samt att lärarkapaciteten är tillräcklig.	15
Aspekt nr 6: Att internationalisering och internationella perspektiv liksom hållbarhetsperspektiv främjas.	16
Aspekt nr 7: Att jämställdhetsperspektiv integreras i utbildningen.	16
Aspekt nr 8: Att utbildningen svarar mot individers och samhällets behov av bildning och professionell kunskap och förbereder studenterna för ett framtida arbetsliv.	17
Aspekt nr 9: Att studenterna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen.	18
Aspekt nr 10: Att en för alla studenter tillgänglig och ändamålsenlig studiemiljö föreligger.	18
Aspekt nr 11: Att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs.	19
Kommentar till de två projektkurserna	19
Sammanfattning och diskussion	20
Definition av fristående kurser och deras syfte och målgrupp(er)	20
Utvecklingsområden för befintliga fristående kurser	20
Kursvärderingar som verktyg	21

Genomströmningsstatistik som verktyg _____	21
Förutsättningar för fristående kurser relaterat till ekonomi och lärarresurser _____	21
Behov av fristående kurser _____	22
Sommarkurser _____	23
Uppdragsutbildning _____	23
Förutsättningar för uppdragsutbildning relaterat till ekonomi och lärarresurser _____	23
 Lista över bilagor _____	 24

Inledning

All utbildning på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå ska utvärderas minst en gång var sjätte år i en utbildningsutvärdering. En övergripande tidsplan är fastställd för utvärdering av program och kurser inom vetenskapsområdet, där (helt) fristående kurser och uppdragsutbildning ska utvärderas under 2022. Utbildningsutvärderingarna baseras på Riktlinjer för Uppsala universitets modell för utbildningsutvärdering (UFV 2015/475). Former och rutiner för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling vid vetenskapsområdet har utarbetats med utgångspunkt från dessa och är beskrivna i Modell för utbildningsutvärdering MEDFARM 2017/241 (MEDFARM 2017/1000, reviderad av områdesnämnden för medicin och farmaci 2020-03-18).

Varje program genomför en utbildningsutvärdering utifrån 11 aspekter en gång var sjätte år. Denna utbildningsutvärdering består av en självvärdering som granskas externt av minst två kollegor från ett eller flera lärosäten samt av minst en kollega från annan fakultet/vetenskapsområde inom Uppsala universitet enligt vedertagna principer för *peer review*. Med tanke på de legitimationsyrken som vetenskapsområdet ansvarar för kan det vara lämpligt att även avnämare ingår som granskare för programmen på grundläggande och avancerad nivå. För att säkerställa studentperspektivet rekommenderas att student(er) från andra program medverkar som granskare (samma vetenskapsområde går bra). Granskarnas arbete resulterar i ett skriftligt bedömarutlåtande som även publiceras externt på Uppsala universitets webbsida.

Kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling sker på alla nivåer, från kurs- och programnivå till fakultets- och områdesnivå. Kommittén vid farmaceutiska fakulteten för utbildning på grundnivå och avancerad nivå (GRUFF) ansvarar för utbildningar på grundnivå och avancerad nivå inom den farmaceutiska fakulteten. Ordförande i GRUFF är ledamot i områdesnämndens arbetsutskott (AU) och områdesnämnden (ON). Handlingsplaner för kvalitetsarbete inom utbildningsprogram och fristående kurs bereds inom respektive kommitté varefter en skriftlig redogörelse med förslag till beslut lämnas till områdesnämnden. Inför en 6-årsutvärdering lämnas en plan för utvärderingsarbetet inklusive förslag på externa och interna granskare samt studeranderepresentanter (utses av studentkårerna) till GRUFF. Efter beredning lämnas förslagen vidare för granskning och beslut i ON. Beredning och beslut på flera nivåer säkerställer att ingen problematik föreligger avseende jäv.

Efter 6-årsutvärderingen lämnas bedömarutlåtande, självvärderingsrapporter och utvärderingsrapporter till GRUFF för granskning, utlåtande och tillstyrkande inför beslut i ON. Därutöver ska GRUFF bifoga en kortfattad beskrivning av de planerade åtgärderna i ett separat dokument som sedan publiceras på Uppsala universitets hemsida tillsammans med bedömarutlåtandet. GRUFF kommenterar rapporten och granskar de planerade åtgärderna samt lämnar synpunkter på rimlighet avseende åtgärder och tidsplaner. ON beslutar om att godkänna utvärderingsrapporter efter avslutad 6-årsutvärdering och i de fall självvärdering eller bedömarutlåtande påvisar brister eller lyfter behov av större åtgärder tar ON beslut om nödvändiga åtgärder alternativt uppföljning i särskild ordning innan utvärderingsrapporten godkänns.

Självvärdering av helt fristående kurser och uppdragsutbildning

En arbetsgrupp för att ta fram självvärderingen har utsetts av GRUFF och har bestått av Christina Wedén (helt fristående kurs) och Erik Björk (uppdragsutbildning) samt studentrepresentant Marina Verhelska (Apotekarprogrammet termin 9). Självvärderingen har tagits fram i en process som involverat kursansvariga lärare på kurserna och i samråd med ledamöterna i GRUFF. Två lärarrepresentanter tillika ledamöter i GRUFF har utsetts av GRUFF för att läsa och kommentera självvärderingen. Självvärderingen har därefter presenterats för GRUFF skriftligt och muntligt och ledamöterna har beretts möjlighet att framföra sina synpunkter, som så långt varit möjligt har integrerats i självvärderingen.

Arbetsgruppen har inte själva beslutat om avgränsningen av kurser som ingår i självvärderingen, utan har inkluderat de kurser som GRUFF beslutat skall ingå. Utbildningsutvärderingen syftar till att utvärdera kvaliteten på dessa kurser.

Farmaceutiska fakulteten vid Uppsala universitet utlyser ett 60-tal kurser för fristående sökande varje termin. Majoriteten av dessa kurser är knutna till fakultetens utbildningsprogram och läses av en majoritet av programstudenter (ibland från flera olika program) samtidigt som fristående studenter också antas. **Endast nio kurser är att betrakta som helt fristående kurser, som inte är knutna till något program. Denna utbildningsutvärdering omfattar dessa nio kurser.** Resterande kurser som även utlyses fristående utvärderas i samband med de programutvärderingar som kurserna i första hand är knutna till.

Farmaceutiska fakulteten vid Uppsala universitet har i dagsläget enbart **tre kurser som ges som uppdragsutbildning**. Kurserna ges inte varje termin utan istället när det finns ett underlag av studenter.

Fristående kurser

Med fristående kurs avses kurser som inte ingår i något av fakultetens utbildningsprogram på grund- eller avancerad nivå, eller inte ingår i ett huvudområde som redan har utvärderats av ett utbildningsprogram. Fristående kurser räknas som aktiva och ska utvärderas om de har utlysts under de senaste två åren eller regelbundet utlyses mer sällan, och som har en fastställd kursplan. Kurser som omfattas är (i alfabetisk ordning):

- Analytisk separationsmetodik inom farmaci och biomedicin 15hp (3FK210)
- Droger, dopning och spelberoende 5hp (3FF027)
- Farmakognosi B 15hp (3FN218)
- Farmakognostisk forskningsmetodik 30hp (3FN219)
- Grundläggande farmakologi, 15hp (3FF204, tidigare 3FF122)
- Kemi, biologi och ekologi hos tryffelsvampar 5hp (3FN020, tidigare 3FN010)
- Missbruk och beroende 7,5hp (3FF205, tidigare 3FF022)
- Tillämpad farmaceutisk bioinformatik 5hp (3FF208)
- Tillämpad farmaceutisk strukturbioinformatik 5hp (3FF209)

Kurserna som omfattas i denna utbildningsutvärdering ges på två av fakultetens tre institutioner. Åtta av dessa kurser ges av Institutionen för Farmaceutisk biovetenskap och en kurs ges av Institutionen för Läkemedelskemi. Kurserna kan delas in i tre övergripande kategorier (Tabell 1):

1. Helt fristående kurser under vår- och höstterminer (5 kurser)
2. Sommarkurser Campus Gotland (2 kurser)
3. Helt fristående projektkurser på avancerad nivå (2 kurser)

1. Helt fristående kurser under vår- och höstterminer

I kategorin "Helt fristående kurser under vår- och höstterminer" har vi merparten av studenterna som omfattas i denna utbildningsutvärdering. De flesta av dessa kurser har getts under en längre tidsperiod och är väletablerade.

Farmakognosi B 15hp (3FN218)

Farmakognosi, Institutionen för Farmaceutisk biovetenskap.

Kursen ges på grundnivå, 50% studietakt, på distans och på engelska.

Kursen examineras genom litteraturseminarier (7,5hp) och självständigt arbete (7,5hp).

Grundläggande farmakologi 15hp (3FF204, tidigare 3FF122)

Farmakologi, Institutionen för Farmaceutisk biovetenskap.

Kursen ges på grundnivå, 50% studietakt, på distans och på svenska.

Kursen examineras genom tentamen (15hp).

Missbruk och beroende 7,5hp (3FF205, ersatt 3FF022)

Farmakologi, Institutionen för Farmaceutisk biovetenskap.

Kursen ges på grundnivå, 25% studietakt, på kvällstid och på svenska.

Kursen examineras genom tentamen (7,5hp).

Tillämpad farmaceutisk bioinformatik 5hp (3FF208)

Bioinformation, Institutionen för Farmaceutisk biovetenskap.

Kursen ges på avancerad nivå, 50%/flexibel studietakt, på distans och på engelska.

Kursen examineras genom tentamen (4hp) och obligatoriska moment (1hp).

Tillämpad farmaceutisk strukturbioinformatik 5hp (3FF209)

Bioinformation, Institutionen för Farmaceutisk biovetenskap.

Kursen ges på avancerad nivå, 50%/flexibel studietakt, på distans och på engelska.

Kursen examineras genom tentamen (5hp).

2. Sommarkurser Campus Gotland

I kategorin ”Sommarkurser Campus Gotland” finns de två sommarkurser som ges av fakulteten och som kunde starta efter en särskild satsning från universitetet 2018 på sommarkurser på Campus Gotland.

Droger, dopning och spelberoende 5hp (3FF027)

Farmakologi, Institutionen för Farmaceutisk biovetenskap.

Kursen ges på grundnivå, 100% studietakt, som sommarkurs och på svenska.

Kursen examineras genom tentamen (4hp) och PM (1hp).

Kemi, biologi och ekologi hos tryffelsvampar 5hp (3FN020, tidigare 3FN010)

Farmakognosi, Institutionen för Farmaceutisk biovetenskap.

Kursen ges på grundnivå, 25% studietakt, som sommarkurs och på svenska eller engelska.

Kursen examineras genom obligatoriska moment (3hp) och litteraturarbete (2hp).

3. Helt fristående projektkurser på avancerad nivå

I kategorin ”Helt fristående projektkurser på avancerad nivå” finns två kurser på avancerad nivå, med enstaka studenter under de senaste åren.

Analytisk separationsmetodik inom farmaci och biomedicin 15hp (3FK210)

Analytisk farmaceutisk kemi, Institutionen för Läkemedelskemi.

Kursen ges på avancerad nivå, 50% studietakt, på distans och på svenska.

Kursen examineras med individuell projektrapport (15hp).

Farmakognostisk forskningsmetodik 30hp (3FN219)

Farmakognosi, Institutionen för Farmaceutisk biovetenskap.

Kursen ges på avancerad nivå, 100% studietakt och på engelska.

Kursen examineras med individuell projektrapport (30hp).

Tabell 1: Helt fristående kurser vid Farmaceutiska fakulteten

Kurs och nivå (grund/avancerad)	hp	Distans/ Campus	Hel-/deltid dag/kväll	Språk	GU-ämne	Institution
Farmakognosi B, 3FN218 (grund)	15	distans	50% flexibel	ENG	Farmakognosi	Farmaceutisk biovetenskap
Grundläggande farmakologi, 3FF204 (grund)	15	distans	50% flexibel	SV	Farmakologi	Farmaceutisk biovetenskap
Missbruk och beroende, 3FF205 (grund)	7,5	campus	25% kvällstid	SV	Farmakologi	Farmaceutisk biovetenskap
Tillämpad farmaceutisk bioinformatik, 3FF208 (avancerad)	5	distans	50% flexibel	ENG	Bioinformatik	Farmaceutisk biovetenskap
Tillämpad farmaceutisk strukturbioinformatik, 3FF209 (avancerad)	5	distans	50% flexibel	ENG	Bioinformatik	Farmaceutisk biovetenskap
Droger, dopning och spelberoende, 3FF027 (grund)	5	campus	100%	SV	Farmakologi	Farmaceutisk biovetenskap
Kemi, biologi och ekologi hos tryffelsvampar, 3FN020 (grund)	5	campus	25%	ENG/ SV	Farmakognosi	Farmaceutisk biovetenskap
Analytisk separationsmetodik inom farmaci och biomedicin, 3FK210 (avancerad)	15	distans	50%	SV	Analytisk farmaceutisk kemi	Läkemedels- kemi
Farmakognostisk forskningsmetodik, 3FN219 (avancerad)	30	campus	100%	ENG	Farmakognosi	Farmaceutisk biovetenskap

Hp=högskolepoäng, HST=helårsstudent, Språk=undervisningsspråk: ENG=engelska, SV=svenska, GU-ämne=grundutbildningsämne. Källa: Kursplaner i systemet Selma.

Tabell 2: Översikt genomströmning av studenter på helt fristående kurser vid Farmaceutiska fakulteten 2019-2021.

Kurs och kurskod	Termin	Antagna studenter	Registre- rade studenter	Avslutad kurs	Deltagit enstaka modul ¹
Farmakognosi B, 3FN218	HT21	17	10	4	1
	VT21	28	20	12	2
	HT20	16	7	4	-
	VT20	24	14	2	4
	HT19	38	17	9	1
	VT19	22	10	5	2
Grundläggande farmakologi, 3FF204	HT21	78	49	16	1
	VT21	68	47	23	5
	HT20	87	47	21	2
	VT20	88	45	28	2
	HT19	95	51	21	-
	VT19	61	31	5	-
Missbruk och beroende ² , 3FF205	HT21	75	43	17	4
	HT20	99	63	24	3
	HT19 (inställd)	-	-	-	-
Tillämpad farmaceutisk bioinformatik, 3FF208	HT21	97	31	15	-
	VT21	101	42	19	-
	HT20	108	43	27	4
	VT20	117	55	21	-
	HT19	95	42	27	-
	VT19	86	37	17	-
Tillämpad farmaceutisk strukturbioinformatik, 3FF209	HT21	95	63	31	2
	VT21	92	74	41	-
	HT20	109	74	53	1
	VT20	137	93	42	2

	HT19	83	51	32	1
	VT19	81	47	25	-
Droger, dopning och spelberoende ³ , 3FF027	ST21 (inställd)	-	-	-	-
	ST20	220	38	14	5
	ST19	161	17	11	4
Kemi, biologi och ekologi hos tryffelsvampar, 3FN020/3FN010	ST21	82	19	8	5
	ST20	89	33	11	6
	ST19	18	4	2	1
Analytisk separationsmetodik inom farmaci och biomedicin ⁴ , 3FK210	HT21	0	0	0	-
	VT21	0	0	0	-
	HT20	0	0	0	-
	VT20	0	0	0	-
	HT19	0	0	0	-
	VT19	0	0	0	-
Farmakognostisk forskningsmetodik, 3FN219	HT21	0	0	0	-
	VT21	1	1	1	-
	HT20	0	0	0	-
	VT20	0	0	0	-
	HT19	0	0	0	-
	VT19	0	0	0	-

¹Kolumnen "Deltagit enstaka modul" anger de studenter som – utöver de som avslutat hela kursen – har poäng rapporterade för någon modul på kursen.

²Kursen Missbruk och beroende har givits VT12, sedan enbart höstterminer från och med HT12. Kursen gavs inte HT18 och HT19, men gavs igen HT20 och HT21. Totalt har kursen givits 9 gånger.

³Kursen Droger, dopning och spelberoende ges sedan 2018 och var inställd sommaren 2021.

⁴Kursen Analytisk separationsmetodik inom farmaci och biomedicin har utlysts HT17-HT21 och var inställd VT22. Källa: Ladok.

Uppdragsutbildning

Uppdragsutbildning ger arbetsgivare möjlighet att anlita universitet och högskolor när de vill kompetensutveckla sin personal. Uppdragsutbildning kan förekomma i olika former. Innehåll och upplägg kan skräddarsys för att möta kraven från en specifik uppdragsgivare. Det passar arbetsgivare som har flera medarbetare med samma kompetensutvecklingsbehov. Det finns också så kallade

öppna kurser, där innehåll och upplägg är förutbestämt, som yrkesverksamma kan anmäla sig till med sin arbetsgivares godkännande.

Insatser som görs inom ramen för uppdragsutbildning kan vara långa utbildningar, som sträcker sig över flera terminer, till kortare kurser på bara någon dag eller två. Uppdragsutbildning kan ge högskolepoäng och examen men det är inget krav. En arbetsgivare eller myndighet kan också köpa uppdragsutbildning där kursdeltagaren läser tillsammans med studenter på ordinarie, anslagsfinansierad kurs, så kallad samundervisning.

Med uppdragsutbildning avses kurser som inte ingår i ett utbildningsprogram eller inte ingår i ett huvudområde som redan har utvärderats av ett utbildningsprogram. Uppdragsutbildningskurser räknas som aktiva och ska utvärderas om de har utlysts under de senaste två åren eller regelbundet utlyses mer sällan, och som har en fastställd kursplan. Kurser som omfattas är (i alfabetisk ordning):

- Farmaceutisk bioinformatik 7,5hp (8FF275)
- Industriell galenisk farmaci 7,5hp (8FG110)
- Toxikologi och säkerhetsvärdering 7,5hp (8FX666)

Kurserna som omfattas i denna utbildningsutvärdering ges av en av fakultetens institutioner (Institutionen för Farmaceutisk biovetenskap). Kursen Farmaceutisk bioinformatik har under många år haft mycket få uppdragsutbildningsstudenter och överväger att lägga ned den. En anledning är att det kräver mycket administration för dessa enstaka studenter som oftast har kommit från länder utanför EU.

De två övriga kurserna har givits i samarbete med Apotekarsocieteten utbildningsenhet, Läkemedelsakademin. De har goda kontakterna inom läkemedelsindustrin vilket är nödvändigt för att kunna rekrytera individer till kurserna. Huvudanledningen att gå kursen för majoriteten av dessa studenter är att man önskar bli behörig för att bli Qualified Person (QP) vid tillverkning av läkemedel. Det innebär bl.a. att man ansvarar för att godkänna det som tillverkas inom företaget innan det kan gå till försäljning. Kraven på utbildning för en QP är fastställda av Läkemedelsverket.

Farmaceutisk bioinformatik 7,5hp (8FF275)

Institutionen för Farmaceutisk biovetenskap.

Kursen ges på grundnivå, på distans och på engelska. Kursen samläses med motsvarande fristående kurs. Uppdragsstudenter har antagits när sökande funnits vilket har varit enstaka studenter per tillfälle.

Industriell galenisk farmaci 7,5hp (8FG110)

Institutionen för Farmaceutisk biovetenskap.

Kursen ges som blandad kurs (på plats samt distans) och på svenska. Kursen har givits med minst 1,5 års mellanrum när studentunderlag funnits.

Toxikologi och säkerhetsvärdering 7,5hp (8FX666)

Institutionen för Farmaceutisk biovetenskap.

Kursen ges på grundnivå och på svenska. Kursen har enbart givits en gång, VT21.

Tabell 3: Genomströmning studenter på uppdragsutbildningar under utlysta terminer.

Kurs	Kurskod	Termin	Antagna studenter	Registrerade studenter	Avslutad kurs
Industriell galenisk farmaci	8FG210	VT20	24	24	22
Industriell galenisk farmaci	8FG210	VT18	15	15	12
Farmaceutisk bioinformatik	8FF275	VT20	1	1	1
Farmaceutisk bioinformatik	8FF275	HT18	1	1	1
Toxikologi och säkerhetsvärdering	8FX666	VT21	9	9	9

Majoriteten av utbildningarna på grundnivå och avancerad nivå inom vetenskapsområdet är yrkesinriktade program. Modellen för utbildningsutvärdering ger utrymme för programspecifika behov och möjliggör val av en form för utvärderingen som är anpassad till respektive utbildning, till exempel enligt benchmarkingmodell eller en mer traditionell utvärderingsform. Trots att modellen därmed framförallt är anpassad för utvärdering av utbildningsprogram, och inte som i detta fall av sinsemellan orelaterade helt fristående kurser och uppdragsutbildningar inom olika farmaceutiska ämnen, kan anpassningar och avgränsningar göras för att modellen även ska kunna appliceras på dessa. Hur detta skett beskrivs och motiveras vidare här nedan, under var och en av de 11 aspekterna.

Självvärdering utifrån de 11 aspekterna

Självvärderingen utifrån de 11 aspekterna baseras till stor del på en enkät, som besvarats dels av kursansvariga lärare och/eller studierektorer för sju av de fristående kurserna och dels av kursansvariga lärare för de tre uppdagsutbildningarna. I vissa fall har uppgifter följts upp muntligen. Institutionsgemensam och fakultetsgemensam information om bland annat kvalitetsarbete, studenthälsa, lika villkorsarbete, vidareutbildning och kursvärderingsrutiner har även använts. De två fristående projektkurserna ingick inte i enkäten och kommenteras separat.

För flera av aspekterna har det inte varit meningsfullt att lämna separata svar för fristående kurs och uppdagsutbildning, då exempelvis lärarna och den underliggande organisationen är densamma. Om inget annat anges gäller texten för både fristående kurser och uppdagsutbildningar. I de fall som delar av texten gäller antingen helt fristående kurser eller uppdagsutbildning, har det förtydligats genom att ange detta med underrubriker i kursiv fetstil under respektive aspekt.

Aspekt nr 1: Att utbildningarna når målen i högskolelagen och högskoleförordningen (examensordningen) och utbildningsspecifika mål, dvs. att de faktiska studieresultaten motsvarar de förväntade studieresultaten.

Då helt fristående kurser och uppdagsutbildning inte är kopplade till någon specifik examen eller utbildningsprogram tolkar vi aspekt 1 utifrån kursmålen i respektive kursplan och hur de examineras på kursen med betoning på den andra delen i aspekt 1, ”att de faktiska studieresultaten motsvarar de förväntade studieresultaten.”. Det innebär därmed att det blir en viss överlappning med aspekt nr 4 (*att målen examineras på ett ändamålsenligt och rättssäkert sätt och att progression säkerställs*).

Fristående kurs: Examinationsformer på majoriteten av kurserna är tentamen, eller tentamen med en mindre del obligatoriska moment i form av muntlig och skriftlig redovisning. En kurs har examinerande inlämningsuppgifter och därefter tillämpning av kunskaperna genom rapportskrivning och en annan kurs har obligatoriska moment som den större delen av examinationen följt av tillämpning av kunskapen i ett projektarbete som redovisas skriftligt och muntligt. Projektkurserna examineras med skriftlig rapport, på det ena kursen även med muntlig redovisning.

Hur mycket återkoppling från tidigare studenter om deras tillämpning av kunskaperna från kursen som kommit kursdeltagarna till godo, beror till stor del på vilka kontaktytor man har med studenterna efter avslutad kurs. Generellt är kursansvarigas intryck att de kunskaper på både grund och avancerad nivå som studenterna får under kurserna är uppskattade, fyller upplevda kunskapsluckor och i många fall leder vidare till ytterligare studier eller forskning inom ämnet, liksom kompetensutveckling och tillämpning inom yrkeslivet. Studenterna får inom de olika kurserna både ökad förståelse för problemställningar och nya kunskaper. Studenterna uttrycker själva i kursvärderingar att de i hög grad uppnått kursmålen och fått nya kunskaper som kommer gagna dem i yrkeslivet.

I tabell 2 redovisas genomströmningen av studenter under de senaste sex terminerna (2019-2021). I underlaget synliggörs hur antalet antagna studenter kan vara betydligt högre än de studenter som sedan väljer att registrera sig på kursen, ibland tiofald exempelvis för sommarkursen Droger, doping och beroende som sommaren 2020 hade 220 antagna studenter, varav 38 valde att registrera sig på kursen och av dessa deltog 29 studenter aktivt under kursen (14 avslutade kursen). Kolumnen ”Deltagit enstaka modul” anger de studenter som – utöver de som avslutat hela kursen – har poäng rapporterade för någon modul på kursen. Denna uppgift togs med för att ge en något mer rättvisande bild av antal aktiva studenter på kursen. På ett flertal av kurserna är dock tentamen den enda

examinationen på kursen, vilket gör att det inte finns något formellt underlag för att se vem som deltagit aktivt i kursen men av olika anledning valt att inte skriva tentamen.

Aspekt nr 2: Att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig grund samt beprövad erfarenhet.

Fristående kurs: Formerna för undervisningen är pedagogiskt anpassad till kurserna. Undervisningsformerna är varierade med föreläsningar, seminarier, egna övningar eller uppgifter att lösa, och uppsatsarbete. Vid användning av inspelade föreläsningar kan seminarier ges digitalt eller på campus. Kurserna som ges på avancerad nivå bygger på praktiska problemställningar som representerar den forskning som ämnets forskargrupp jobbar med. De metoder som lärs ut, såsom laborativa metoder i våtlabb eller *in silico*, är de metoder som föreläsarna använder sig av i sin egen forskning och med speciellt utformat kursmaterial, nära forskningsmiljön.

På distanskurserna sker kommunikation med studentgruppen och mellan studenterna i studentgruppen till största del via lärplattformen Studium (Canvas). Exempel på detta är diskussionsforum där kursledarna aktiverar studenterna genom att uppmana dem att besvara varandras frågor samtidigt som inlägg även kan göras av kursens lärare. På campuskurser sker mycket av kommunikationen i samband med undervisning på campus och i pauser, vilket under pandemin delvis ersatts av kontakt via Zoom. Kommunikation via epost förekommer även i relativt hög grad. För sommarkurserna då många studenter är tillresta till Campus Gotland, sker mer kontakt mellan studenter även utanför undervisningsmomenten i högre grad än på andra helt fristående kurser.

Kurserna bygger generellt på en första, mer grundläggande kunskapsinhämtande del och en andra del när kunskaperna tillämpas, genom problemlösning, fördjupning av vetenskapliga frågeställningar och vetenskapligt skrivande och i gemensamma diskussioner i undervisningsmomenten.

Kursmaterialet bygger sakmässigt på vetenskaplig grund avseende valet av kursmaterial och lärarnas ämnesmässiga bakgrund, och det finns en tydlig koppling till ny forskning inom ämnesområdena, både ämnesmässigt och genom att kursernas lärare i stor utsträckning är aktiva inom både undervisning och forskning. Kurserna ges framförallt av rutinerade lärare med gedigen högskolepedagogisk utbildning och undervisningserfarenhet inom området. Kravet på alla tillsvidare tjänster som lärare (adjunkt, lektor, professor) är tio veckors högskolepedagogisk utbildning eller motsvarande erfarenheter. I de fall mer juniora personer, som ännu inte hunnit genomgå högskolepedagogisk utbildning, deltar i undervisningen gör de det med en senior kursansvarig lärare i nära dialog genom kursen. Juniora lärares undervisning baseras på deras ämneskunskaper och koppling till forskning inom ämnet, och som en del i deras pedagogiska utveckling av lärarrollen. Inom båda institutionerna jobbar lärarna i lärarlag och är nära knutna till ämnets studierektor, som i samtliga fall också arbetar som undervisande lärare i gruppen.

Den undervisande personalen är nära knuten till en forskningsmiljö och har universitetslärartjänster. Merparten av föreläsarna bedriver forskning inom ämnesområden som är relevanta för kursen och har lång relevant erfarenhet inom området. Gästföreläsare är antingen aktiva forskare eller aktiva inom yrkesrelaterade områden, eller en kombination av dessa. Forskningsanknytningen är därmed stark och nyttjas på olika sätt i kurserna. I kurserna på mer grundläggande nivå genom att aktiva forskare också leder kurserna och ger inblick i forskning genom föreläsningar, litteratur och i diskussioner med studenterna, och i kurser på avancerad nivå genom att även deltagarna kan vara forskarstuderande eller forskare som vill vidareutbilda sig inom senaste teknikutvecklingen inom forskningsfältet. Exempelvis att läraren är involverad i pågående forskningsprojekt och publicerar regelbundet i ämnet. Delar av undervisningsmaterialet härstammar från tidigare forskningsprojekt.

Etiska ställningstagande förekommer i alla kurser relaterat till kursmaterialet och kan gälla både urval av data för analys inom forskning och läkemedelsbehandling, och bemötande av människor inom vården. Etiska aspekter genomsyrar även studenternas eget arbete med kursen genom information om hur universitetet arbetar mot plagiat.

Uppdragsutbildning: Underlaget för uppdragsutbildningen överensstämmer till stor del med underlaget och slutsatserna som dragits av detta för fristående kurs. Kursmaterialet bygger sakmässigt på vetenskaplig grund och det finns en tydlig koppling till ny forskning inom ämnesområdena, både ämnesmässigt och genom att kursernas lärare i stor utsträckning både undervisar och forskar. Exempelvis används vetenskapliga artiklar som analyseras och diskuteras. Kurserna ges framförallt av rutinerade lärare med gedigen högskolepedagogisk utbildning och undervisningserfarenhet inom området. Lärarna arbetar i lärarlag huvudsakligen.

Merparten av föreläsarna bedriver forskning inom ämnesområden som är relevanta för kursen och har lång erfarenhet inom området. Gästföreläsare är antingen aktiva forskare eller aktiva inom yrkesrelaterade områden, eller en kombination av dessa. Forskningsanknytningen är därmed stark och nyttjas på olika sätt i kurserna.

Aspekt nr 3: Att undervisningen sätter studenters lärande i centrum.

Fristående kurs: Kurserna använder olika pedagogik beroende på om kursen genomförs på campus eller distans och beroende på kursens ämnesmässiga innehåll, mål och utbildningsnivå. Vissa kurser bygger på mer kontakt mellan studenterna på kursen, medan andra kurser läses mer individuellt. Kursmålen i kursplanerna är centrala i alla kurser. Kurserna jobbar på olika sätt för att möta studenternas behov av bearbetning av kursmaterialet genom seminarier, frågestunder, problemlösande uppgifter, diskussionsforum och tillämpning i uppsats- eller projektarbete med handledning och återkoppling under kursen. Återkoppling kan ges muntligt under seminarier eller skriftligt. Skriftlig återkoppling ges individuellt som kommentarer och uppföljande frågor på inlämnade uppgifter och texter.

Pedagogik som används på kurserna som bygger på mer kontakt mellan studenterna är exempelvis studentaktiverande seminarier, där studenterna arbetar tillsammans för att bearbeta kursmaterialet. På kurserna som läses mer individuellt, är individuell skriftlig återkoppling på inlämnade uppgifter en viktig del i bearbetningen av kursmaterialet.

Uppdragsutbildning: Underlaget för uppdragsutbildningen överensstämmer till stor del med underlaget och slutsatserna som dragits av detta för fristående kurs. Kursdeltagarna är i dessa fall yrkesverksamma personer som har ett specifikt mål med utbildningen, och där erfarenhet och kunskap hos kursdeltagarna ofta är en viktig del som tas tillvara i kurserna.

Aspekt nr 4: Att målen examineras på ett ändamålsenligt och rättssäkert sätt och att progression säkerställs.

Kurserna har olika typer av examinationsformer, för att säkerställa individuell examination av kursmålen, även om tentamen dominerar som den mest använda formen av examination. Tentamensfrågorna och inlämningsuppgifter konstrueras för att täcka alla kursmål. Tentamina är i regel poängbaserade medan inlämningsuppgifter, rapporter och redovisningar bedöms målrelaterat efter bedömningskriterier för varje uppgift. Inga generella skillnader har framkommit i hur helt fristående kurser eller uppdragsutbildning examineras jämfört med kurser inom program. Alla inlämnade texter genomgår automatisk plagiatgranskning i det i Studium/Canvas inbyggda systemet

Ooriginal (tidigare Urkund). Farmaceutiska fakulteten har en strikt uppföljning av misstanke om vilseledande vid examination med väl utarbetade rutiner.

Fristående kurs: Progressionen är svårare att avgöra för enstaka fristående kurser än för kurser inom utbildningsprogram. Studentgrupperna är i regel mer heterogena på de helt fristående kurserna som ges på grundnivå, med stort inslag av yrkesverksamma kursdeltagare som läser kurserna för fortbildning och breddning/fördjupning av kunskaper i sitt yrke, eller studerande med behov av kompletterande kunskaper till det de läser inom andra program eller på andra lärosäten eller som en ingång till fortsatta studier. På de avancerade kurserna har studenterna liknande bakgrund och fortsätter ofta till masterprogram eller forskarutbildning, men kan också komma från forskarsamhället för vidareutbildning.

Uppdragsutbildning: Kurserna ges på grundnivå. För två av kurserna går studenterna huvudsakligen utbildningen för att få behörighet att bli qualified person (QP) för tillverkning inom läkemedelsindustrin.

Aspekt nr 5: Att verksamma i utbildningen har aktuell ämnesmässig och högskolepedagogisk/ämnesdidaktisk kompetens samt att lärarkapaciteten är tillräcklig.

Fristående kurser och uppdragsutbildning har traditionellt har skapats utifrån initiativ från en lärare med både didaktisk och ämnesmässig kunskap inom det ämne som kursen omfattar enligt ett *bottom up*-modell. Undervisningen på dessa kurser förutsätter lärare som är villiga att undervisa studenter på flexibel tid och distans, exempelvis på kvällstid och under sommaren. Kostnaden för utveckling av kurserna ligger hos det enskilda undervisningsämnet och beslut om nya kurser tas av institutionen. Även den ekonomiska risken ligger hos det enskilda undervisningsämnet och ersättning för utförd undervisning erhålls retroaktivt baserat på prestation inom ramen för medel som avsatts för fristående kurs. Hittills har inte fristående kurser startat via en *top down*-modell.

Lärarna på kurserna har relevant högskolepedagogisk utbildning och/eller arbetar i lärarlag tillsammans med seniora lärare med högskolepedagogisk utbildning (lektorer, professorer) där mer juniora lärare har seniora lärare som stöd. Generellt på fakulteten finns ett krav på 10 veckors högskolepedagogisk utbildning för både nya undervisningstjänster och befordran. Pedagogisk utbildning drivs i stor utsträckning på via eget intresse, där möjligheten att vidareutbilda sig är stor, samt för karriärplanering. Generellt har fakultetens lärare stor del undervisning i sina tjänster. Den undervisande personal som är kvar på sin tidigare tjänst kan dock sakna tid och/eller incitament för pedagogisk utbildning.

Farmaceutiska fakulteten anordnar grundutbildningsdagar varje termin (motsvarande tre dagar per år) där all undervisande personal deltar med hög närvaro. Både pedagogisk utbildning och kollegiala diskussioner i undervisningsfrågor ingår i dessa dagar. Fakultetens studierektorsgrupp innefattar samtliga studierektorer inom grundutbildningen samt programansvarig för Teknat:s civilingenjörsprogram i kemiteknik med inriktning läkemedel. En administratör från kansliet (Studentservice) deltar och skriver även minnesanteckningar. Sammankallande och deltar i mötena är programsamordnarna för receptarieprogrammet respektive apotekarprogrammet. Studierektorsgruppen träffas en gång i månaden under terminerna (4-5 gånger per termin) och är ett forum för diskussion och kan ge utlåtanden, men är inte beslutande. I forumet tas olika utbildningsfrågor upp och gäster bjuds ofta in för att öka förståelse för dessa frågor. Gästerna deltar då oftast under den första timman, då ett specifikt ämne diskuteras. Studenter kan bjudas in som

gäster, men deltar inte i övrigt. Forumet möjliggör verksamhetsnära diskussion om olika utmaningar i undervisningen. Varje institutions studierektorer träffas även cirka en gång i månaden under terminerna med biträdande prefekt för grundutbildning som sammankallande. Varje studierektor har även regelbundna möten med sin egen lärargrupp. Alla studierektorer är aktiva lärare med undervisning i sin tjänst. Varje lärargrupp ansvarar för introduktion av nya lärare i ämnet.

På områdesnivå (Medfarm) finns även Pedagogiska rådet vid vetenskapsområdet för medicin och farmaci (PRÅM) vars roll är att vara en ämnesdidaktisk nod för pedagogiska utveckling inom vetenskapsområdet verka för en högkvalitativ utbildning, enligt universitetets mål och strategier. PRÅM kan ge stöd och råd både till grundutbildnings- och forskarutbildningskommittéerna samt till enskilda undervisande lärare. Vidare ansvarar PRÅM för att sprida information om lärarexcellens, pedagogiska medel och aktiviteter inom lärande, exempelvis lunchseminarier där undervisande lärare delar med sig av och diskuterar goda exempel på pedagogisk utveckling inom vetenskapsområdet.

Lärare på samtliga helt fristående kurser deltar i både undervisning och forskning. Lärarkapaciteten upplevs som tillräcklig, men kan vara svår att beräkna exempelvis vid nystartade kurser och vid stor diskrepans mellan antal antagna studenter och antal studenter som registrerar sig på kursen samt mellan antal aktiva studenter på kursen och andel studenter som slutför kursen och som utgör underlag för ersättning för undervisningen.

Aspekt nr 6: Att internationalisering och internationella perspektiv liksom hållbarhetsperspektiv främjas.

De flesta lärare på kurserna har en internationell erfarenhet, såsom *post doc*-tid utomlands, eller genom internationella forskningssamarbeten. Allt undervisningsmaterial har en grund i internationellt publicerade studier. Flera av kurserna ges på engelska. På flera av kurserna deltar både internationella gästföreläsare och studenter, vilkas internationella erfarenheter tillvaratas i kursinnehåll och exempelvis ämnen för projektarbeten. Exempel på detta är studenterna på sommarkursen Kemi, biologi och ekologi hos tryffelsvampar som jobbat med projekt knutna till de länder och regioner de har en tidigare erfarenhet från och kunskap om (USA:s östkust, Nya Zeeland, Kurdistan, Danmark, Mellanöstern m.fl.), och som de nu kan undersöka ur en ny aspekt kopplad till kursens innehåll.

Hållbarhetsperspektiv tas upp i olika grad i de helt fristående kurserna, beroende på vad som behandlas i kursinnehållet, från att det inte tas upp alls i en kurs till hela kursen är knuten till hållbarhetsperspektiv exempelvis genom kursens fokus på *in silico*-forskning som ersätter storskalig kemisk syntes och djurförsök. Två kurser tar upp sociala och hälsoekonomiska aspekter genom att exempelvis belysa hållbar narkotikapolitik och hållbara behandlingsstrategier och -program. Läkemedels miljöpåverkan nämns ytligt. I de två kurser som har en koppling till naturen och naturresurser, finns tydliga kopplingar till både miljömässiga och sociala hållbarhetsperspektiv. Det framkommer dock inte av enkätunderlaget för någon av kurserna att eller hur detta kommuniceras med studenterna.

Aspekt nr 7: Att jämställdhetsperspektiv integreras i utbildningen.

Jämställdhetsperspektiv behandlas i olika mån i själva kursinnehållet och förekommer i större utsträckning i kurser som behandlar läkemedel och missbruk. I andra kurser har lärare och forskare av olika kön och etnicitet varit med och utvecklat kursen.

I Farmaceutiska fakultetens kursmall (för lärplattformen Studium) finns en direktlänk till institutionen där information och kontaktuppgifter finns till institutionens lika villkorsombud och lika villkorsgrupp. Generellt har Uppsala universitet beslutat att varje institution inte längre behöver ha en egen handlingsplan, då det går under universitetet som stort. Institutionen för farmaceutisk biovetenskap har dock påbörjat ett arbete med att ta fram en handlingsplan för lika villkor, som ska börja gälla till 2023, för att tydliggöra egna rutiner i lika villkorsarbetet. Lika villkorsarbetet är till fullo genomfört och implementerat på alla institutioner som undervisar. Institutionen för Farmaceutisk biovetenskap har lika villkorsseminarier med inbjudna föreläsare för alla lärare och forskare varje termin för att göra medarbetare medvetna om och observanta på problemen. Seminarierna har hög närvaro och prioriteras särskilt av professorer och andra seniora lärare.

Uppdragsutbildning: På uppdagsutbildningskurser är det arbetsgivaren som utser vem som får gå kursen. Det brukar vara en stor variation på dessa tre kurser från både Sverige och utomlands.

Aspekt nr 8: Att utbildningen svarar mot individers och samhällets behov av bildning och professionell kunskap och förbereder studenterna för ett framtida arbetsliv.

I uttrycket "framtida arbetsliv" kan man läsa in att studenterna på kursen förutsätts vara heltidsstudenter som inte kommit ut i arbetslivet ännu. På helt fristående kurser och i synnerhet på uppdagsutbildning är många studenter också yrkesverksamma.

Vetenskapsområdet för medicin och farmaci initierade 2021 en översyn av fristående kurser och uppdagsutbildning vid området för medicin och farmaci med syfte att se över områdets utbud av fristående kurser och uppdagsutbildning, både för att synliggöra dessa men även för att undersöka hur väl det befintliga utbudet möter behov från allmänheten och yrkesverksamma. För behovsinventeringen har LL-barometern för livslångt lärande använts som underlag, liksom enkäter till alumnföreningar kopplade till områdets utbildningar och större arbetsgivare. Fokus för de farmaceutiska fristående kurserna har varit fortbildning inom professionen.

Fristående kurs: Särskilda färdigheter som tränas under kurserna utöver kursens faktamässiga stoff är bl.a. vetenskapligt skrivande av rapport och uppsats på engelska, källkritik och att hitta relevant vetenskaplig litteratur inom ett visst ämne, muntlig redovisning, användning av bioinformatiska verktyg och programmering. För färdighetsträning inom bland annat muntlig och skriftlig framställning används bland annat fakultetens gemensamma material för Professionell utveckling och färdighetsträning vid farmaceutiska fakulteten, som tagits fram för fakultetens utbildningsprogram kursen i professionell utveckling.

På flera kurser inventeras studenternas akademiska och yrkesmässiga bakgrund på olika sätt (exempelvis i presentationsrundor eller som en avslutande, frivillig, fråga i den första inlämningsuppgiften). Exempel från flera kurstillfällen för dessa kurser finns bifogat som bilaga. Kursdeltagarnas bakgrund vittnar om en bred rekrytering av studenter från både yrkesliv och andra lärosäten, där kurserna i många fall har en tydlig roll inom så kallat livslångt lärande. Kursdeltagarna på fristående kurser kommer dels från det internationella forskarsamhället, dels från den farmaceutiska professionen och relaterade professioner inom social- och hälsosektorn, men också till stor del från helt annan bakgrund inom bl.a. naturvetenskap och samhällsvetenskap.

Uppdragsutbildning: Eftersom utgångspunkten för uppdagsutbildningskurser är att företag skickar studenter och betalar för dem så utgår det alltid från ett utbildningsbehov på företaget. För uppdagsutbildningarna som är på grundläggande nivå är huvudfokus på faktakunskap. Nätverkandet

mellan studenter uppmanas och uppskattas då de kan utöka sitt nätverk och därmed lära sig hur det fungerar på olika företag.

Aspekt nr 9: Att studenterna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen.

Kursvärderingarna används som ett viktigt verktyg för att förbättra kursernas innehåll och genomförande vid farmaceutiska fakulteten. Kursvärderingarna kan också hjälpa till att lyfta moment som tidigare studenter uppskattat och där syftet kan tydliggöras och motiveras. Svarsfrekvensen kan ibland vara låg och för helt fristående kurser ibland inte besvaras alls. Varken för helt fristående kurser eller uppdagsutbildning har inte majoriteten av studenterna kontakt med Farmaceutiska studentkåren, som har stor del i kursvärderingsprocessen vid Farmaceutiska fakulteten. Det saknas oftast även kursrepresentanter för uppföljning av kursvärderingen. Kursvärderingen har troligen inte samma betydelse för studenter som läser enstaka kurser vid lärosätet och det finns därmed kanske inte heller samma incitament att fylla i den. Kursvärderingarna blir därmed ett trubbigare redskap på helt fristående kurser. Varje students återkoppling är dock värdefull och räknas. Kursledarna har i regel tät kontakt med studenterna under pågående kurs och kan åtgärda inkomna synpunkter och önskemål. Exempel är sommarkurserna då kursledaren och studenterna befinner sig tillsammans på Campus Gotland under kursen eller kvällskurser med regelbundna träffar. I flera kurser nyttjas både seminarier och diskussionsforum för att få in studenternas synpunkter under kursen och kunna följa upp och åtgärda dessa. I en av kurserna används formativa kursvärderingar för att få in studenternas synpunkter tidigt under kursen. På uppdagsutbildningar genomförs vanligtvis slutdiskussioner med studenternas som komplement till skriftlig kursvärdering.

Aspekt nr 10: Att en för alla studenter tillgänglig och ändamålsenlig studiemiljö föreligger.

Kurserna undervisas i Uppsala universitetets lokaler i Uppsala (främst på Biomedicinskt centrum, BMC) och på Campus Gotland och via lärplattformen Studium (Canvas). Lokalerna är i regel utrustade med hörslingor och har god tillgänglighet. Material läggs ut innan föreläsningstillfällen så det är läsbart för personer med dyslexistöd. Skrivstöd erbjuds enligt Uppsala universitets riktlinjer.

Lärplattformen Studium/Canvas som används upplevs som enkel att använda av de flesta studenter på kurserna, även de som inte tidigare är vana vid systemet. Farmaceutiska fakultetens kursmall (startside) som används i Studium/Canvas, har direktlänkar till "Regler och riktlinjer" med information om bl.a. Likabehandling av studenter, Lika villkor, Omexamination på kurser inom farmaceutiska fakulteten, Pedagogiskt program, Regler och rättigheter för alla studenter vid Uppsala universitet, Registrering och omregistrering på kurs, Genomförande av skriftliga prov inklusive e-tentamina, Studenternas arbetsvillkor, Vilseledande vid examination, Överklagandehänvisning samt information om och länkar till de instanser som beslutar om regler och riktlinjer för studenter vid Uppsala universitet och farmaceutiska fakulteten.

Kursansvarig lärare arbetar aktivt med god atmosfär och diskussionsklimat under kurserna. På flera kurser sker aktiv uppföljning av studenter som missar obligatoriska moment och inlämningar. Ett projekt om "mental health first aid" har påbörjats av medicinska och farmaceutiska fakulteternas grundutbildningskommittéer samt forskarutbildningskommittén (GRUNK, GRUFF samt KUF) för att utbilda personal och studeranderepresentanter i att upptäcka tecken på psykisk ohälsa.

Uppdragsutbildning: Uppdragsutbildning kan utöver universitetets lokaler och distans, även ges på konferenshotell. Vid distansundervisning kan studenterna befinna sig i sin hemmiljö eller på sin ordinarie arbetsplats, där arbetsgivaren har arbetsmiljöansvaret.

Aspekt nr 11: Att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs.

Uppföljning och utveckling av kursen säkerställs genom det kursvärderingssystem som används på alla fakultetens kurser, liksom utbildningsutvärderingar årligen och i större omfattning vart sjätte år. Kursvärderingarna går igenom i lärolaget, där även studierektorn ingår, som följer upp och diskuterar utveckling av kursen. Målet är att även ha uppföljande möten med kursrepresentanter för att sedan slutföra en kursrapport, men då kursrepresentanter ofta saknas på helt fristående kurser, sker få sådana möten. Alla kursvärderingar/kursrapporter behandlas av respektive institutionsstyrelse samt i GRUFF. Återkoppling från studenter kommer framförallt fram under själva kurserna för fristående kurs, och fångas upp av kursansvarig. Kursledarna har i regel tät kontakt med studenterna under pågående kurs och kan åtgärda inkomna synpunkter och önskemål. Exempel är sommarkurserna då kursledaren och studenterna befinner sig tillsammans på Campus Gotland under kursen eller kvällskurser med regelbundna träffar. I flera kurser nyttjas både seminarier och diskussionsforum för att få in studenternas synpunkter under kursen och kunna följa upp och åtgärda dessa. I en av kurserna används formativa kursvärderingar för att få in studenternas synpunkter tidigt under kursen.

Kommentar till de två projektkurserna

De två projektkurserna ingick inte i enkäten. Dessa projektkurser har fått mycket positiv återkoppling av de enstaka studenter som läst dem, men underlaget bedöms som för litet för en mer omfattande genomlysning. Projektkurserna har lästs av intresserade programstudenter och kan ha ett stort värde för dessa enskilda studenter som skiljer sig från syftet med andra helt fristående kurser som vänder sig till andra grupper, såsom yrkesverksamma.

Sammanfattning och diskussion

De helt fristående kurserna och uppdragsutbildningskurserna har en tydlig koppling till livslångt lärande, vilket ställer krav på flexibilitet, såsom studier på kvällstid, deltid, sommaren eller distans, som kan skilja sig från behoven av valbara kurser inom program. Valbara kurser inom program ges i regel på avancerad nivå, medan det för livslångt lärande och för yrkesverksamma studenter även kan finnas behov av kurser på grundnivå. Programkurser som även utlyses fristående är i första hand riktade till programstudenterna och fylls upp med fristående studenter. Även om genomströmningen av fristående studenter generellt anses låg vore det intressant att se om det finns skillnader i genomströmning mellan studenter på helt fristående kurser och fristående studenter på kurser knutna till program utifrån frågeställningen om kurser som särskilt riktar sig till fristående sökande kan ha högre genomströmning, eller om detta beror på andra faktorer än flexibilitet i undervisningen på kurserna.

Den översyn och behovsinventering av fristående kurser och uppdragsutbildning vid området för medicin och farmaci som gjorts 2021-2022 har ännu inte publicerats, men arbetsgruppen som jobbat med denna självvärdering har fått möjlighet att ta del av en arbetskopia. Översynen har tagits fram av medarbetare vid Uppsala universitets Avdelning för uppdragsutbildning med syfte att se över områdets utbud av fristående kurser och uppdragsutbildning, för att synliggöra dessa men även för att undersöka hur väl det befintliga utbudet möter behov från allmänheten och yrkesverksamma. För behovsinventeringen har LL-barometern för livslångt lärande använts som underlag, liksom enkäter till alumnföreningar kopplade till områdets utbildningar och till större arbetsgivare. Fokus för de farmaceutiska fristående kurserna och uppdragsutbildningskurserna har varit fortbildning inom professionen.

Definition av fristående kurser och deras syfte och målgrupp(er)

Med fristående kurs avses ofta alla kurser som utlyses fristående. Denna utbildningsutvärdering har endast omfattat de kurser som endast ges fristående och inte ingår i något utbildningsprogram, vilket inneburit en utmaning att sammanfatta på ett koncist sätt men som även belyst viktiga gemensamma aspekter. De helt fristående kurserna ges inom olika utbildningsämnen, i olika form och med olika pedagogik och syfte, men med det gemensamt att de är anpassade för att kunna läsas även av andra personer än heltidsstudenter vid utbildningsprogram. Detta förutsätter både flexibilitet och engagemang hos den undervisande personalen.

Utvecklingsområden för befintliga fristående kurser

Fakultetens helt fristående kurser upplevs av kursledarna och studenterna generellt fungera bra. Flertalet av de 11 kvalitetsaspekterna gäller en större del av undervisningen där även fristående kurser ingår, men inte specifikt för de fristående kurserna. Det finns dock vissa områden som sticker ut, och som även om de kan gälla fler kurser än de helt fristående kurserna, kan vara bra att särskilt nämna här. Internationella perspektiv är generellt väl implementerat i de flesta av kurserna baserat på lärarnas internationella kontakter och erfarenhet som ofta är kopplade till forskning inom ämnet. Även jämställdhetsarbetet och kursernas tillgänglighet har kommit långt och är väl implementerat inom fakulteten. När det kommer till hållbarhetsperspektiv och etiska perspektiv i kurserna, så verkar det ofta förekomma men det finns en risk att dessa perspektiv inte förmedlas på ett tydligt sätt till studenterna. Särskilt när det gäller hållbarhetsaspekterna, som utifrån FN:s 17 hållbarhetsmål och

Brundtlandkommissionen har ett mycket brett spektrum av och för farmaceutiska fakulteten relevanta frågeställningar, finns en stor utvecklingspotential.

Kursvärderingar som verktyg

Kursvärderingar och rutinerna kring dessa är, och lyfts ofta fram, som ett viktigt verktyg i kvalitetsutveckling av kurser. På fristående kurser kan svarsfrekvensen vara lägre än för programkurser, vilket väcker frågor om vilken formell roll som kursvärderingarna skall ha för dessa kurser. Incitamenten för att få studenter på helt fristående kurser att fylla i kursvärderingar är lägre än om man studerar inom ett program, där man kanske möter samma lärare igen på senare kurser. Kopplingen till Farmaceutiska studentkåren är svagare för fristående studenter. De av kåren utsedda kursrepresentanterna med uppgift att följa upp kursvärderingarna saknas ofta på fristående kurser. Det kan finnas behov av andra verktyg som grund för kursutveckling av helt fristående kurser, även om kursvärderingarna också kan fylla en roll. På flera av de helt fristående kurserna använder man olika typer av återkoppling från studenterna under kursen. På en kurs används också formativa kursvärderingar, som kunde vara av intresse även för fler kurser och möjliggöra att synpunkter skulle kunna föras fram anonymt även under kursens gång.

Genomströmningsstatistik som verktyg

Helt fristående kurser befinner sig i en annan kontext än programkurser, men utvärderas och tilldelas resurser via statsanslagen på samma premisser som all annan högskoleutbildning (med undantag av uppdagsutbildning). Genomströmningsstatistik används som ett viktigt verktyg både för att utvärdera kvaliteten i utbildningen, men även som underlag för ekonomisk ersättning för undervisning. Statistik över antal antagna studenter, registrerade studenter, studenter med resultat från kursen och studenter med helkursbetyg per kurstillfälle från de helt fristående kurserna som tagits fram till denna självvärdering, kan utgöra ett viktigt underlag för diskussion om möjligheterna att ge fristående kurs. Syftet och målet med att läsa och slutföra enstaka fristående kurser kan skilja sig avsevärt från syftet med att läsa och avsluta kurser inom utbildningsprogram. Incitament såsom behörighet till senare del av program och rätt till studiemedel eller meritering kan saknas och kan innebära att studenter följer kursen med god behållning, men väljer bort examination.

I vetenskapsrådets Översyn av fristående kurser och uppdagsutbildning vid området för medicin och farmaci, som nämnts ovan och under aspekt 8 i självvärderingen, framkommer att endast 9 % av de tillfrågade i Farmaceutiska studentkårens alumnenkät anger att det är helt nödvändigt att fortbildning ger möjlighet att få högskolepoäng eller certifiering. Även om 87 % anger att det gärna får vara högskolepoäng eller certifiering, belyser detta problemet med genomströmning som ett mått på hur framgångsrik en kurs varit och som underlag för finansiering av kursen.

Förutsättningar för fristående kurser relaterat till ekonomi och lärarresurser

All personal med undervisningstjänster på Farmaceutiska fakulteten är knutna till en forskargrupp, men det omvända gäller inte alltid och fördelningen av undervisning på framförallt huvudprogrammen (receptarieprogrammet 3-årigt och apotekarprogrammet 5-årigt) skiljer sig avsevärt mellan forskargrupperna, vilket också ger en skillnad i förutsägbarhet vad gäller anställningar i undervisningen. Helt fristående kurser har ingen "ekonomisk buffert" i form av programstudenter som bär kurserna ekonomiskt och ersättning utgår i regel retroaktivt baserat på prestation från föregående år.

De fristående kurser som finns idag har startats på initiativ av enskilda lärare inom en viss forskargrupp/grundutbildningsämne på institutionerna. För fristående kurser och uppdragsutbildningar har ingen övergripande samordning funnits. Här kan man exempelvis jämföra med de samordnarfunktioner som finns för fakultetens program, där samordnarna för receptarie- och apotekarprogrammet funnits längst och har haft en särställning på fakulteten bl.a. som sammankallande för fakultetens studierektorsmöten. Samordnarfunktionen fortsätter även framgent, men kommer från och med höstterminen 2022 förstärkas även med programansvariga för receptarie- och apotekarprogrammet och en programkommitté med representanter för lärare, administratörer och studenter för respektive av dessa två program. Magister- och masterprogrammen fortsätter att endast ha en samordnare per program. Både initiativ och ansvar för genomförande av fristående kurs utgår från institutionerna, i första hand inom de enskilda undervisningsämnena som kurserna tillhör. Fördelning av medel har skett från GRUFF enligt en princip om fri konkurrens och prestation – för den del av tillgängliga medel som funnits att fördela.

Med tanke på hur få de helt fristående kurserna är till dags dato samt det faktum att det i realiteten endast är en av fakultetens tre institutioner, och endast tre av samtliga grundutbildningsämnena, som satsat på fristående kurser (med ett undantag), väcker frågan om hur prioriteringen både inom fakulteten och på institutionerna ser ut för uppföljning, organisation och stöd till forskargrupper som ger helt fristående kurser jämfört med program och programstudenter.

Vilka reella incitament och stöd finns för att en forskargrupp ska ge fristående kurser och för att starta nya fristående kurser? En djupare ekonomisk analys vore värdefull, exempelvis för att ta fram uppgifter om när en kurs går ”break-even” ekonomiskt och vad som krävs för detta (kursutveckling, antal terminer etc.).

Behov av fristående kurser

Redan med de kurser som utvärderas här står vi oss väl i ett nationellt perspektiv, exempelvis med kurserna inom farmakologi, beroendelära och farmakognosi, och i ett internationellt perspektiv med kurserna i bioinformatik som även ges på engelska och när en internationell studentgrupp liksom sommarkursen om tryffelsvampar som är unik i sitt slag och även den ges på engelska vid behov. Dessa kurser utgör dock endast ett axplock av den ämnesmässiga kompetens som finns inom fakulteten.

För fakulteten och dess lärare blir den största frågan och utmaningen att jobba vidare med hur vi kan problematisera, analysera och se mönster och områden där vi kan lyfta oss och där det finnas ett behov av nya fristående kurser. I sin översyn av fristående kurser och uppdragsutbildning har vetenskapsområdet fokuserat på behovet av fortbildningskurser för professionen, vilket är en viktig del som bör belysas och där det nu finns ett underlag att utgå ifrån för vidare bearbetning inom fakulteten. Vi ser dock i underlaget för våra befintliga fristående kurser att vi med dessa kurser även når ut till helt andra grupper än utbildade farmaceuter, exempelvis naturvetare och samhällsvetare, som inte fångas upp av vetenskapsrådets översyn men som också har en tydlig och viktig roll i uppdraget med livslångt lärande. Vilka ämnesområden skulle kunna utvecklas helt fristående kurser för att nå både nya studentgrupper och yrkesverksamma för livslångt lärande?

Idag finns ett ökat fokus på livslångt lärande generellt vid universitetet i och med att det skrivits in i högskolelagen att högskolorna i sin verksamhet ska främja ett livslångt lärande. Från områdeshåll finns en vilja att ha ett aktuellt och relevant utbud av fristående kurser inom vetenskapsområdet. Här finns utrymme att diskutera om det finns ett behov av en annan strategisk styrning och stöd, eller om systemet är bra som det är.

Sommarkurser

Sommarkurserna skiljer sig från kvälls- och andra fristående kurser genom att de ges just på sommaren, då många har semester vilket kan möjliggöra deltagande i en kurs som man vill gå av eget intresse eller för kompetensutveckling. Det innebär även att undervisande personal som redan har hög arbetsbelastning även måste finnas tillgänglig för undervisning under sommarmånaderna. Undervisningen på sommarkurserna kräver både specialkunskaper och lärare som kan attrahera studenter att gå kurserna, vilket innebär att den undervisande personalen på sommarkurserna ofta är personbunden. Möjligheter till återhämtning och egen forskning utanför terminerna minskar därmed också.

Med sommarkurserna finns även en problematik, men också möjligheter, med Campus Gotland. Visby och Gotland har hög attraktionskraft, särskilt under sommaren, vilket gör att fler kan tänka sig att gå en sommarkurs där. Campus Gotland har också moderna och attraktiva undervisningslokaler, som till stor del står outnyttjade under sommarmånaderna. Svårigheter inkluderar möjligheter att hitta studentboende under sommaren, då Visby har hög besöksstäthet, samt kostnader för gästföreläsare som – om de ska färdas med färja – behöver övernattning i Visby. Universitetets regler tillåter endast anställda vid Uppsala universitet att nyttja universitetets övernattningsrum. Då farmaceutiska fakultetens personal uteslutande finns i Uppsala, innebär det att kursansvarig och andra lärare på kursen också måste resa till Visby för att undervisa.

Uppdragsutbildning

Uppdragsutbildningskurser ges för studenter som är anställda vid ett företag. Att optimera tidsåtgången vid undervisningen för dessa har varit ett önskemål. De har ofta svårt att vara borta längre perioder från sin arbetsplats. En bra flexibilitet är ofta önskvärt där de själva kan disponera tiden för sina studier.

Vid Uppsala universitet finns en Avdelning för uppdragsutbildning som är en stödfunktion för de institutioner som önskar ge en uppdragsutbildning. Avdelningen för uppdragsutbildning har dock inte varit inblandade i någon av dessa tre kurser. En anledning är att de inte har det kontaktnät som krävs för att nå ut till våra målgrupper och därför har två av kurserna istället givits i samarbete med Läkemedelsakademin. För att fortsätta detta samarbete måste institutionen göra en formell upphandling av uppdraget enligt nya direktiv som nyligen har börjat gälla.

Förutsättningar för uppdragsutbildning relaterat till ekonomi och lärarresurser

- Uppdragsutbildningskurser ska betalas av arbetsgivaren och vara kostnadsneutrala för institutionen. Det är dock svårt att starta upp nya kurser om man inte har resurser i förväg för planering m.m.
- Hur kan man på en institution få fram om studentunderlag för en uppdragsutbildning finns?
- Vilka reella incitament och stöd finns för att starta nya uppdragsutbildningskurser?

Lista över bilagor

- Kursplaner
- Kursvärderingar för de senaste 6 terminerna alternativt de senaste kurstillfällena som givits.
- Förteckningar över deltagarnas bakgrund (akademisk, yrkesmässig) från de kurser där sådana gjorts
- Förteckning över lärarnas kompetens
- [Förteckning över Farmaceutiska fakultetens samtliga kurser som utlyses fristående](#)
- Organisationsöversikt
- Översikt grundutbildningsämnena och forskargrupper
- Översikt över fakultetens kursvärderingsprocess